

Ivan Tomšič.

(Spisal Fr. Ksav. T.)

Dné 18. malega travna t. l. o pozni popoldanski uri se je pomikala dolga vrsta pogrebcev z mestnega trga ljubljanskega proti sv. Krištofu. Vzlic jako neugodnemu vremenu si videl tu različne dostojanstvenike iz mesta in tudi dokaj duhovskih in svetnih gospodov z dežele, posebno iz okolice. Čul si iz mnogih ust: „Škoda, da je tako naglo umrl.“ Spremljali smo k počitku truplo Ivana Tomšiča, kateri je zapustil to dolino solzá dné 17. mal. travna ob pol deveti uri zjutraj, večkrat prejemši sv. zakramente za umirajoče, po dolgoletni mučni bolezni, v bridko žalost svoje družine in nebrojnih znancev in prijateljev. Zapustil je svet vzor učiteljstva slovenskega, iskren mladinoľjub; ostavil nas je „vrtnar“, ki je v svojem „Vrtcu“ gojil najlepše cvetlice, spletal krasne vence ljubi slovenski mladini v dōbi triindvajsetih let in štirih mesecev.

Ivan Tomšič se je rodil v prijazni belokranjski vasi Vinici ob Kolpi na kranjsko-hrvaški meji dné 4. grudna leta 1838., kjer mu je oče Bernard učiteljeval. Prvi pouk je dobil od očeta, ki je bil slovenski pisatelj; ta mu je vcepil najnežnejše čute do prirode, vspodbudil ga k marljivemu delovanju, zakaj že v mladih letih je priobčil Ivan kratke sestavke v „Vedežu“. Oče mu je vzbudil srcé do Boga in do milega slovenskega naroda, katerega ni nikdar ostavil, katerega se je vedno držal zvesto, tudi v viharnih časih.

Dovršivši domačo šolo, prišel je nadarjeni mladenič s pomočjo blagih dobrotnikov v Ljubljano, kjer je marljivo nadaljeval nauke, posvetivši se stanu svojega očeta. L. 1860. je postal učitelj.

Prvo službovanje je nastopil v Trziču. Mladega učitelja je vse ljubilo in spoštovalo, pa delavnost njegova ni ostala neznana tudi predstojnikom. Premestili so ga po osemletnem službovanju na ljubljansko normalko, ki je pozneje postala c. kr. vadnica za nastopne učitelje, in Tomšič je bil vadniški učitelj do svoje smrti.

Na vadnicah so vedno izborni učitelji, ker ti ne poučujejo samo njim izročene mladine, ampak vadijo tudi učiteljske pripravnike v poučevanju; torej je to težavna in zelo važna služba,

kateri pa je bil Tomšič kos. Za vsako uro se je vestno pripravljaval, poučevanje njegovo je bilo vzorno; niti otroci, niti pripravniki se niso dolgočasili pri njegovem pouku, marveč še prehitro je potekla ura. Da bi le znal in mogel vsak učitelj tako poučevati, da bi znal vsak tako vestno obračati čas! Tomšič je bil pravi vrtnar na šolskem polju. Vedno je deloval na to, da si pridobi ljubezen učencev, katero je tudi dosegal z jednatim, kratkočasnim poučevanjem, z mirnim, ljubim obnašanjem.

Šole ni zamudil nikdar, le bolezen, ali kak drug tehten vzrok ga je primoral, da ni šel v šolo.

Leta 1889. je sprejel službo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika za okolico ljubljansko. V svojem nastopnem govoru pri zborovanju učiteljev dné 16. prosinca l. 1889. jih je nagovoril ne kot njihov nadzornik, marveč kot tovariš: „Bodimo odkritosrčni drug proti drugemu, izpolnjujmo vestno svoje dolžnosti, bodimo zložni med seboj, z duhovščino in občino, to nam bode lajšalo težavni stan.“ To so bile zlate besede, besede iz ust moža, kateri se jih

Ivan Tomšič. (Po fotografiji.)

je vedno držal. V trenutku si je pridobil ljubezen navzočih; pa kaj tudi ne, saj smo ga že prej vsi spoštovali in vsi se veselili njegovega imenovanja, — to imenovanje je bilo na pravem mestu — in če kdo, zaslužil je Tomšič, da mu je bil izročen ta častni posel.

Vselej, kadar je obiskal to ali ono šolo, razveselil se je učitelj njegovega prihoda, da, še otroci so bili veseli, ko so zagledali prijazni obraz ljubega nadzornika, ki je imel za vsakega prijazno besedo in lepo opominjal otroke njihovih dolžnostij do Boga, starišev in učitelja. Tudi malopridneža je vselej lepo posvaril z mirno besedo, — saj jeze ni poznal.

Čez vse udan pa je bil svoji družini, njo je ljubil; bil je res pravi družinski oče. Z otroki je hodil v cerkev, na izprehod; z družino je vedno skupno molil in jedel, vsi so mu bili ljubi in dragi. Modro je svaril, opominjal, a tudi hvalil, kakor je bilo potreba.

Prijateljem in znancem je bil ljubezniv drug, rad je zahajal v družbo na razvedrilo, rad šel ven na deželo; najrajši pa je prišel med svoje rodno ljudstvo v prijazno Belokrajino, kjer se je radoval med svojimi starimi znanci in sorodniki, ne opuščajoč niti belokranjskih navad. Na Žeželj¹⁾ k Materi Božji je hodil najrajši o prazniku Sladkega imena Marijinega, ko je največji shod. Tu se je spominjal svojih mladostnih let, ko je še bosopet nabiral drva po prijaznem griču, ko je zahajal k sosеду v trgatev, tu je gledal vedno radostno pečenega janjca in privoščil si ga košček, kakor drugi Belokranjci.

Ivan Tomšič je bil pa tudi pisatelj in sicer pisatelj za mladino. Veliko smo že imeli in imamo še v Slovencih pisateljev, za mladino jih je pa le malo, zakaj za nežne otroke pisati ni tako lahko. Premišljevati in piliti je treba pisatelju take spise bolj nego druge, predno jih izdá. Bilo bi mnogo preobširno za nas, da bi naštevali tudi le imenitnejše spise njegove v „Vrtcu“ in v drugih listih. Posvetil je slovenski mladini res vse svoje duševne moči; bil ji je pesnik, pripovedovalec, zemljepisec, naravoslovec — in kar je največ, bil je v celi svoji

¹⁾ Žeželj je griček nad Vinico z romarsko cerkvijo; posebno veliko Hrvatov dojde tje ob shodih.

pisateljski dōbi, od svojega petnajstega leta do smrti, veren in plemenit vodnik k poštenemu, verskovzornemu življenju. Prvi spis njegov je prinesel „Šolski prijatelj“ l. 1853., in od tega časa je neutrudno sodeloval ne le pri tem listu, ampak tudi pri „Danici“, „Učiteljskem Tovaristu“, „Slov. Glasniku“, „Primorskem Ilirjanu“, „Primorcu“, „Novicah“ in pri „Besedniku“. Izdal je okoli trideset knjig in knjižic, katere so se jako priljubile ne le mladini, ampak tudi odraslim. S kako slastjo prebira mladina njegov „Nazorni nauk v podobah“, „Zlate orehe“, „Petra rokodelčiča“ in mnoge druge krajsje in daljše spise! Pa tudi za šolsko rabo je priredil mnogo knjig, kakor n. pr. Močnikove računice. Sedemnajst let je sestavljal za „Matico Slov.“ „Slovensko bibliografijo“. Njegovo najlepše delo pa je časopis „Vrtec“, ki bode poznim rodovom pričal o Tomšičevi delavnosti. Triindvajset letnikov je uredil sam, pri četrti številki tega letnika mu je smrt ustavila pero. Saj je ni slovenske šole, da bi ne imela „Vrtca“. Bere ga rado staro in mlado. Ko sem še hodil v domačo šolo, bil sem vselej „Vrtca“ vesel, ko je prišel. Pokazal je Tomšič z „Vrtcem“, kako je treba pisati za nežna otroška srca, in zbral okoli sebe veliko domoljubov, ki so ga začeli posnemati in stopili v njegovo kolo. Naj vsi pisatelji za mladino posnemajo Tomšiča in se ravnajo po njegovih navodilih, s tem bodo najbolj proslavili njegov spomin.

Tomšič je bil odbornik raznih društev in proslavljen od presvetlega cesarja z zlatim zaslužnim križcem, odlikovanjem, katero je v resnici zaslužil. Bil je velike in krepke postave, rdečeličen in moške, bolj počasne hoje. Bolehal je dolgo, mučila ga je vodenica. Toda jako potrpežljivo je prenašal bolezen. Rekel je, da bi trpljenja ne mogel prenašati, ako bi ga ne tolažila sveta vera.

S temi malimi vrsticami sem se Te spomnil, blagi mož, nadzornik in tovariš. Bodi zagotovljen, da bomo i nadalje delovali po Tvojih navodilih, saj si nam bil vselej vzor. Bog Ti daj večni mir in pokoj po trudapolnem delu, in da se kdaj veselo snidemo v nebeških višavah!